

תוצאות היים

שיעור מפי מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א – פוסק עדת תימן

גליון 62

יו"ל ע"י התאחדות בני הישיבות ובסיוע מוסדות יד מהרי"ץ

בפשיעויותינו, ולא נסכן נפשותינו על סמך הנס. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה כל הסומך על הנס אין עושים לו נס. ועל הדרך הזה תראה רוב עיני הכתובים בכל מקום, כי גם בהלחם ישראל מלחמת מצוה על פי ה', היו עורכין מלחמתן ומזיינין עצמן ועושין כל ענינם, כאלו יסמכו בדרכי הטבע לגמרי, וכן ראוי לעשות, לפי הענין שזכרנו. ואשר לא יחלוק על האמת מרוע לב יודה בזה עכ"ל ומענין סיום דבריו שכתב שיש אנשים שלא יסכימו עם דבריו שתדע שזה מרוע לב ומי שמבין ענין מבין שא"א לומר אחרת [ובכמה מקומות כתב לשון כזה].

ודבריו גם בשיטת הרמב"ן שכתב בסוף פרשת בא שאין בכל מקרינו ודברינו טבע ומנהגו של עולם, אלא הכל נס, ע"ש. שהרי הרמב"ן עצמו היה רופא. והכוונה שכל אדם צריך לעשות מבחינתו הכל, ורק שידע שיכול לקרות הרבה דברים לא לפי מה שחשב. ורצון הקב"ה שנלך בדרך הטבע, והקב"ה ועשה את שלו.

דברי התפארת ישראל להחיר חיסוני אבעבועות

האם ניתן ללמוד מדבריו למגיפת הקורונה שבזמנינו.

התפארת ישראל במסכת יומא דן, האם מותר לעשות חיסונים למחלות, שהיו עד לפני 300-200 שנה לא היה חיסונים, וזה דבר שהתחדש בזמנינו. והיה בזמנו מחלת אבעבועות שמתו מזה הרבה ומצאו חיסון. והשאלה היא, שלפעמים החיסון בעצמו גורם נזק. שהרי החיסון הוא מורכב מהמחלה עצמה, לוקחים חלק חלש מהמחלה, והגוף מתגבר על זה, וכשיבוא המחלה, לגוף יהיה כח להתנגד למחלה, וזהו החיסון. אבל יש אנשים שמתו מזה, והחיסון עצמו מזיק להם. ואם נאמר שלא יתחסן, ולא יכניס עצמו לספק סכנה, הרי אם ידבק מהמחלה יזק יותר. ויותר סיכוי להדבק מהמחלה מאשר שהחיסון יזיק וכתב התפא"י שנראה לו היתר להתחסן, ולהכניס עצמו לסכנה רחוקה, כדי להציל עצמו מסכנה קרובה. ומביא ראיה מהירושלמי, שכתב אם אדם רואה את חברו טובע בנהר, ואם יכנס להצילו יכול להיות שגם הוא הסתכן, אבל חברו וודאי בסכנה [קרובה עכ"פ], ואם יכנס להצילו מכניס עצמו בסכנה רחוקה. וכתב הירושלמי ומובא בהלכה בחו"מ, שחייב אדם להכניס עצמו לספק סכנה כדי להציל את חברו מוודאי סכנה. והרי כשרואה חברו טובע בנהר אינו מוחלט בוודאי שיטבע אם לא יצילהו, שהרי אפשר שינצל מקום אחר, ורק זה רחוק. ואם להציל חברו מחויב, מדין מצוות "לא תעמוד על דם רעך". [ויכול להיות שהוא מטעם שלוחי מצווה אינם ניזוקים] כ"ש שיהיה רשות לעצמו להציל את עצמו, ע"י שיכניס עצמו לספק סכנה. ואפ' שאין דין "לא תעמוד על דם רעך" על האדם בעצמו, מ"מ כתב שמסתבר שמתיר לפחות. והוסיף עוד, שאף שהטור והרמב"ם לא הביאו את הירושלמי להלכה, זה מטעם שסוברים כר' יוסי שחייב קודמים לחיי חברו. ולכן לא יכניס עצמו לספק סכנה, שבביל חברו. אבל בהצלת הגוף עצמו, אפ' שאינו חייב מ"מ מסתבר שמתיר. ויש שרוצים ללמוד מזה לענין החיסונים של זמנינו שהרי יש בזה קצת סיכון ורק זה מועט, ולפ"ד התפא"י שיכול להכניס עצמו לספק סכנה יהיה מותר להתחסן לנגיף הקורונה.

דברי התפא"י אינה ראייה למגיפת הקורונה.

אבל זה לא כ"כ פשוט שהרי יכול להיות סכנות בעתיד, ואי אפשר לדעת. ורק במצב של עכשיו מה שידוע זה רק סכנות רחוקות. ומה שהתפא"י התיר, זה היה אחרי הרבה זמן מאז שהחיסון יצא, ובהתחלה שיצא החיסון רבים מגדולי ישראל התנגדו לחיסון [אבעבועות], ורק אחרי שהשתמשו בזה הרבה שנים, וראו שהרבה ניצלו התיירו את החיסון.

חיסון לאנשים צעירים והזהירות מהמבוגרים ובשקרי הבדיקות.

אבל מ"מ על הצד שצריך להתחסן אין לומר שהקורונה לא מסוכנת

א.

דברי החינוך בחובת השתדלות בשמירה מסכנות.

מצוות "ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך" היא מצווה שאדם יזהר מנזקים שיכול ח"ו להסתכן, וכן מזהר בלא בעשה "לא תשים וגו'". ובספר החינוך מצווה תקמו כתב, וז"ל מצות מעקה להסיר המכשולים והנגפים מכל משכנותינו, ועל זה נאמר ועשית מעקה לגגך. [ויש פה רמז "והנגפים" שמציל ממגפות] והענין הוא, שנבנה קיר סביב הגגות וסביב הבורות והשחין ודומיהן. כדי שלא תכשל בריה ליפול בהם, או מהם. ובכלל מצווה זו לבנות ולתקן כל כותל וכל גדר שיהיה קרוב לבא תקלה ממנו. וזה שהזכיר הכתוב לגגך, דבר הכתוב בהוה. ולשון ספרי ועשית מעקה מצות עשה ע"כ. וכונתו שלא תגיד שהציווי רק בגג, אלא גג זה רק דוגמא, ובכל דבר שאפשר להסתכן חיובו מדאו'.

ובהמשך דבריו בא לענות על שאלה. שיש לשאול, מה החשש שאדם יפול מהגג, או יפול לבור, הרי יש השגחה פרטית. ואם אדם זה היה צריך למות, ימות. ליפצע, יפצע. וא"כ בשביל מה צריך לשמור על עצמו הקב"ה שומר ועונה ע"ז בזה"ל משרשי המצוה, לפי שעם היות השם ברוך הוא משגיח בפרטי בני אדם ויודע כל מעשיהם, וכל אשר יקרה להם טוב או רע, בגזרתו ובמצותו לפי זכותן או חובן, וכענין שאמרו זכרונם לברכה אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה. אף על פי כן צריך האדם לשמור עצמו מן המקרים הנהוגים בעולם.

כי האל ברא עולמו ובנאו על יסודות עמודי הטבע, וגזר שיהיה האש שורפת והמים מכבין הלהבה. וכמו כן יחייב הטבע שאם תיפול אבן גדולה על ראש איש שתרכץ את מוחו, או אם יפול האדם מראש הגג הגבוה לארץ שימות. והוא ברוך הוא חנן גופות בני אדם, ויפח באפיו נשמת חיים בעלת דעת לשמור הגוף מכל פגע. ונתן שניהם הנפש וגופה בתוך גלגל היסודות, והמה ינהגם ויפעלו בהם פעולות. ואחר שהאל שעבד גוף האדם לטבע, כי כן חייבה חכמתו מצד שהוא בעל חומר, ציוהו לשמור מן המקרה כי הטבע שהוא מסור בידו יעשה פעולתו עליו אם לא ישמר ממנו ע"כ.

אדם צריך לדעת אם יכנס לאש ישרף, והקב"ה נתן לאדם בינה. ואם לא יזהר רח"ל, וזה הטבע. וכתוב בספרים הטבע בגימטריא אלודים, וזה לא סתם גימטריא, שהרי יש שם הו"ה ברוך הוא, ויש שם אלודים שהוא הטבע. ושם הו"ה הוא מהוה את העולם ועושה ניסים, אבל מ"מ הנהגת הדין היא ע"פ הטבע, וזהו שם אלודים.

ישנם צדיקים שיוצאים מן הכלל וקורה להם ניסים מעל הטבע.

ועוד כתב החינוך וז"ל ואמנם יהיו קצת בני אדם אשר המלך חפץ ביקרם לרוב חסידותם ודבקות נפשם בדרכיו ברוך הוא, המה החסידים הגדולים אשר מעולם, אנשי השם. כמו האבות הגדולים והקדושים, והרבה מן הבנים שהיו אחריהם. כמו דניאל חנייה מישאל ועזריה ודומיהם, שמטר האל הטבע בידיהם, ובתחילתם היה הטבע אדון עליהם, ובסופו לגודל התעלות נפשם נהפוך הוא, שיהיו הם אדונים על הטבע. כאשר ידענו באברהם אבינו שהיפלוהו בכבשן האש ולא הוזק. וארבעת החסידים הנזכרים ששמו אותם לגו אתון נורא יקידתא ושער ראשיהו לא איתחך ע"כ.

הרי שמו אותם בכבשן האש פי שבע מהחום הרגיל, שכך ציווה נבוכדנאצר הרשע, ואלה שהשליכו אותם לאש, נישרפו. והם בעצמם נפלו לכבשן האש, ואפ' שערה אחת לא נשרפה להם, ואפ' ריח של אש בבגדים שלהם לא היה.

רוב בני אדם אינם במעלת הצדיקים ומחובתם להשמר מסכנות.

ועוד כתב וז"ל ורוב בני אדם בחלאם לא זכו אל המעלה הגדולה הזאת, ועל כן תצוונו התורה לשמור משכנותינו ומקומותינו לבל יקרה מות

לצעירים ולא צריך להתחסן שמצינו שגם צעירים ניזוקו וגם אם זה ספק שקול, החיסון והסיכוי. מ"מ אם לא יתחסן יכול לסכן את המבוגרים, ואין לומר שרק המבוגרים התחסנו, שיש כאלה שלא יכולים להתחסן, וא"כ הצעירים יכולים להדביק אותם. וגם אדם שעבר את הקורונה צריך לעשות חיסון, וחשבו פעם שזה לא מזיק, ובסוף התברר שיכול לחלות שוב פעם. ואם עשה בדיקה ורואים שיש לו נוגדנים, צריך לעשות פעמים בדיקות שפעם אחת יגידו לו חיובי ופעם שניה יגידו לו שלילי... וזה בעיה, יש הרבה שקרים זה לא כ"כ פשוט, ה' ירחם.

האם ניתן ללמוד היתר לחיסון

אבעבועות מדברי החינוך והחילוק מזמנינו.

ועל דברי התפא"י, חכם אחד כתב שגם בלא דבריו חייבים להתחסן, מדין מעקה שצריך לעשות מעקה שלא יסתכנו אחרים, וזה כמו בור. ומ"מ יש חילוק לזמנינו שהרי אם יסתכן מניס עצמו בחשש סכנה, ואפ"י אם היא רחוקה מי אמר שמוותר.

ומעקה רק רואים שצריך למנוע סכנות אם אפשר, ואינו תלוי בספק סכנה אחר. ורק בזמננו חשש גדול של מוות ממחלת אבעבועות, הראיה ממעקה נכונה. דרך אגב אם ראינו תמנים זקנים עם כמו נקבים בעור זה בגלל שהיו חולים מהבעבועות ונשאר להם סימנים עד היום. בתימן מתו הרבה ממחלה זו, מכיון שלא היה שם חיסונים.

מסקנת מרן שליט"א בענין החיסונים.

א.ה. אין בדברי מרן שליט"א הוראה למעשה והדברים רק כשק"ט. ובשיעור מוצט"ק פ' וארא הורה מרן שליט"א שיש לחכות עוד כחודש עד שהענינים יתבררו יותר ולענין המבוגרים שבאים במגע עם אנשים ולא יכולים להישמר ויש חשש גדול שיכולים להדבק ולהסתכן ח"ו **הדעת נוטה** שהתחסנו. ע"כ.

ב.

חיזוק הדקדוק בפסוקים מסוימים אפ' הבקאים לא מדקדקים בהם.

בפרשת וארא פ"ח פ"ז כתוב "וסרו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדיך ומעמך רק ביאור תשארנה" וכן כתוב בפ"ב פ"ז "ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אותו בהם".

והמילים "מבתיך" שבפרק ז' ו"הבתים" שבפרק י"ב, לצערינו כמעט אף אחד לא קורה אותם נכון. וצריך לקרוא את התי"ו בדגש, ובחילוק התיבה לשתיים. מב-תיך, הב-תיים. ואנשים מתבלבלים כיון שבפרק י"ב פ"ג כתוב, "והיה הדם לכם לאת על הבתים אשר אתם שם וכו'" ושם באמת קוראים את המילה הבתים, פשוט ובלא חילוק, שאין טעם בתי"ו. כמו שיש בפסוק ז' שיש זקף קטן על התי"ו, ותחת הבי"ת יש שופר הולך, ולכן מחלקים את המילה לשתיים הב-תיים.

וכן בפסוק שבפ"ח פ"ז מתבלבלים כיון שבאותו פרק פ"ה כתוב "להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך וגו'", ושם אין טעם תחת הבי"ת, ורק אתנה תחת התי"ו, וקוראים פשוט. ומשא"כ בפ"ז שיש זקף קטן בתי"ו, ושופר הולך בבי"ת, צריך לקרוא "ומב-תיך".

ביאורים נפלאים ממרן שליט"א

מדוע המילה מתחלקת לשתיים ע"י הדקדוק.

ובדיקדוקים אלו יש בהם רעיון נפלא שהרי פרעה מבקש ממשה "ויסיר הצפרדעים", ומשה רבינו אומר "להכרית הצפרדעים", להרוג אותם ואח"כ מרעה"ה אומר, "וסרו הצפרדעים". ובסוף כתב "וימותו הצפרדעים, כדבר משה". ויש לתמוה, הרי זה לא כדבר משה, שהרי אמר ש"סרו, דהיינו שילכו למקום אחר, ולא שימותו במקום. והתשובה היא, שהכל התקיים, ותלוי איפה. בבית של פרעה, ובבטן של המצרים, סרו. ובשאר הבתים, נשארו ומתו במקום. וזה כוונת הפסוק ומב-תיך דהיינו לחלק את המילה לשתיים, שבחלק הבתים מתו ובחלק סרו.

ובפסוק "על הב-תיים" אפשר לומר ככה שהרי קרבן פסח צריך לאוכלו בחבורה אחת, ואם נמצאים באותו בית שתי חבורות, צריכים להפנות את הפנים, זה שלא ננגד זה. כיון שצריך שכל חבורה תהיה בבית אחד, ואם מפנים את הפנים נחשב כאילו זה שני בתים, כך מבואר במשנה מס' פסחים. וזה כוונת הפסוק, "על הב-תיים" דהיינו המילה מחולקת, לרמז שגם הבית לפעמים מתחלק לשתיים.

ג.

במעשה עם חנניה מישאל ועזריה

שלא השתחוו לצלם וזרקום לכבשן האש.

דברנו על חנניה מישאל ועזריה, כתוב בספר דניאל, שחנניה מישאל ועזריה לא השתחוו לצלם. שהרי נבוכדנאצר אסף אסיפה גדולה של כל האומות והלשונות, שכולם יכרעו וישתחוו לצלם. ורק חנניה מישאל ועזריה נשארו זקופים, כמו תמר. כמו שכתוב "זאת קומתך דמתה לתמר". ונבוכדנאצר ציווה כיון שעשו נגד פקודת המלך, להשליכם לכבשן

האש. ושאל אותם, האם אלודכם יציל אתכם מידי. וא"ל, שלא יודעים ומ"מ איננו משתחווים וטען להם, אני מלך ודינא דלמכותא דינא. וענו לו, נכון שאתה מלך, ולכן צריכים אנו לשלם לך מיסים וארנונות, אבל בדברי איסור ועבירה אתה והכלב שוויים. וראה שהם "עזי פנים", ציווה לחמם את כבשן האש פי שבע, ולזרוק אותם במהירות, לפני שהקב"ה ינסה להציל אותם... ונפלו לתוך כבשן האש. ונעשה נס וכבשן האש עלה ויכלו כולם לראותם, ואפ"י שזרקו אותם כפותים בחבלים ראו אותם מהלכים בתוך האש חיים וקיימים. ותמה נבוכדנאצר על זה שזרקו שלושה אנשים, וראו בתוך האש ארבעה, ואמר נבוכדנאצר שהרביעי דומה לבן אלודים. [כיון שהיה במחנה של סנחריב ראה שם מלאך] והיה שם קידוש ה' עצום.

דיוק המילה "תלתהון" ובדברי מהר"ץ

שיש ארבע תו"ן דגושים בדגש חזק ביותר.

ויש שם פסוק (פ"ג פ"ג) שכתוב כך" וגבריא אלך תלתהון שדרך מישך ועבד נגו [אלו שמותם של חנניה מישאל ועזריה בארמית] נפלו לגוא אתון נורא יקידתא מכפתין" והמילה "תלתהון", יש תחת הלמ"ד שופר הולך, ובתי"ו השני יש מסורת שנקרא בדגש חזק ביותר. וא"כ נקרא תל-תהון. ופסוק זה שונה מהפסוק לעיל "על הבתים", ששם אפ' שנקרא בחילוק האותיות. מ"מ התי"ו לא בדגש חזק ביותר, שהרי יש דגש קל, ויש דגש חזק, ויש דגש חזק ביותר כדוגמת הפסוק "ובתים מלאים כל טוב" שבפרשת ואתחנן ששם מהר"ץ כותב בחלק הדקדוק בשם מהר"י בשירי בזה"ל, תי"ו דגש רב והוא אחד מארבע מילים דגושים תו"ן דילהון, ומשונין משאר תו"ן עכ"ל. ולצערנו לא הבינו את דברי מהר"ץ, וחשבו שזה טעות. והרב שלום יצחק הלוי בדברי שלום כתב שזה ט"ס מה שכתוב דגש "רב" ומחק את המילה "רב". ובספר יהושע פרק ט' מובא, שאחרי שיהושע שרף את יריחו, שרף את העי. וכתוב כך "וישרוף יהושע את העי וישמה תל עולם שממה עד היום הזה" ושם כתב מהר"ץ בזה"ל, וישמה תל עולם תי"ו דגש חזק ביותר, והיא אחד מארבע תו"ן שצריך להחזיק דגשותן ביותר, במחברת החומש. וכאן הדבר יותר מפורש "דגש חזק ביותר".

במש"כ במחברת התיגאן ובביאור מי הם בן אשר ובן נפתלי.

וכך מובא במחברת התיגאן וז"ל, כל לשון בתים אשר יהיו בשני טעמים היה בן נפתלי יחזקם בדגש יותר מזולתם, כמו "על הבתים" וכן "ומבתיך" ע"כ. [בטבריה היו שני בעלי מוסרה היה את אהרון בן אשר בן נפתלי והשני משה בן דוד בן נפתלי והיו הכי גדולים בדברי המוסרה ויש בנייהם קצת חילוקי דעות ואם יש מח' בין אשר ובין נפתלי הלכה כבן אשר שנחשב יותר מוסמך חוץ מענין זה שהלכה כבן נפתלי] ובן אשר החליפהו על זה חוץ משתי מילות "ובתים מלאים כל טוב" [וכן בפסוק] "את תבנית האולם ואם ב-תי" עכ"ל. והפסוק השני נאמר בדברי הימים, שדוד המלך לא זכה לבנות את בית המקדש, והדריך את שלמה את כל הפרטים ששמע משמואל הנביא (וזהו שנאמר "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל"). וע"ז הפסוק אומר שהדריך דוד את שלמה "את תבנית האולם ואת בתי". ונמצא שלבן נפתלי ישנם ארבע מילות בתורה שהתו"ן שלהם דגושים בדגש רב (א) ובתים (ב) בתיו (ג) תל עולם (ד) תלתהון.

ביאור מרן שליט"א לדקדוק במילה "תלתהון".

וצריך לשאול פה שתי שאלות, (א) מה קרה שמילים אלו ישתנו. (ב) מדוע המילה מתחלקת לשנים, ולא מספיק בדגש חזק. ואמרנו שהמילה באה לחלק. והסברנו את המילה ובתים, וכן ומבתיך, ונראה לומר בהסבר המילה "תלתהון". ובהקדם, כתב השבט מוסר בספר חוט של חסד לדקדק מדוע צריך מילה זו (תלתהון), הרי כבר הוזכר לפני שמותם. וכתב ליישב, שכ"א בטח בשני שינצל, ומרוב צדקותם וחסידותם כ"א החזיק עצמו כבנוני כלפי חברו, וממילא ינצל בזכות חברו. וא"כ כשנפלו לאש, נפלו בבת אחת, כיון שכ"א חושב שינצל בזכות חברו, וע"ז אמר "תלתהון". ולפ"ז מובן הדגש, לחלק את המילה תל-תהון, שלכל אחד היה זכות להנצל בפנ"ע, ולא היו צריכים ליפול יחד. [ובע"ה שבוע הבא נבאר את ההמשך].